

Penentu deposit dalam sistem perbankan Islam di Malaysia

Shim Man Kit¹, Aisyah Abdul Rahman¹

¹Pusat Pengajian Ekonomi, Fakulti Ekonomi dan Perniagaan, Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence: Shim Man Kit (email: peepoblue@yahoo.ca)

Abstrak

Kajian ini bertujuan untuk mengkaji faktor-faktor yang mempengaruhi deposit permintaan dalam sistem perbankan Islam (SPI) di Malaysia. Kajian ini dijalankan menggunakan ujian kointegrasi dan Model Vektor Pembetulan Ralat (VECM) untuk melihat kesignifikan pemboleh ubah dengan permintaan deposit. Hasil kajian menunjukkan wujudnya hubungan antara permintaan deposit dengan kadar pulangan deposit perbankan Islam, kadar faedah deposit tabungan bank perdagangan, kadar inflasi serta output negara. Dalam kepesatan pembangunan dunia kewangan, perbankan Islam dimestikan berinovasi dalam satu set teknik untuk memobilisasi deposit, memberi keutamaan dan pilihan utama risiko pelbagai kategori pendeposit. Semua keuntungan deposit dalam perbankan Islam termasuk deposit tabungan di mana bank memberi kemudahan keselamatan percuma, harus diterima pada dasar perkongsian laba dan rugi. Nisbah pembahagian keuntungan antara bank dan pendeposit harus dipersetujui pada saat pembukaan akaun dan sesuai dengan hukum Syariah di mana kedua-dua pihak bersetuju pada nisbah keuntungan yang berbeza daripada nisbah modal tetapi kerugian perlu dikongsi mengikut nisbah modal. Perbankan Islam dikatakan unik dari segi produk perkhidmatannya. Misalnya, dalam konsep Wadiah, bank dianggap sebagai penjana dan pemegang amanah dana. Pendeposit akan mendepositkan dana ke dalam bank akan menjamin pembayaran balik kesemua atau sebahagian daripada amaun apabila diminta oleh pendeposit. Pendeposit mungkin akan diberikan 'hibah' atas budi bicara bank sebagai satu bentuk penghargaan. Selain Wadiah, terdapat juga produk seperti Murabahah, Mudarabah dan sebagainya. Perbankan Islam di Malaysia mempunyai potensi yang cerah untuk berkembang memandangkan Malaysia merupakan sebuah negara Islam dan mempunyai populasi penduduk Muslim yang ramai.

Katakunci: deposit permintaan, kadar pulangan deposit, kadar faedah, pendeposit, Sistem Perbankan Islam, Wadiah

The deposit determinants of Malaysian Islamic banking

Abstract

The world of finance is fast developing. So, Islamic banks are obligated to innovate a set of techniques to mobilize deposits, giving priorities and risk preferences of various categories of depositors. This paper investigates the determinants of demand deposit in Islamic Banking System (IBS) in Malaysia. The study is conducted using co-integration test and vector error correction model (VECM) to determine the significance of interaction between the variables and bank deposit. The result shows a long-term relationship among the demand deposit, the Islamic bank's return on deposit, conventional bank's interest rate, inflation rate and country output. All remunerative deposits in Islamic banks, including saving deposits whereby banks provide free safety facility, shall be accepted on a profit and loss sharing (PLS) basis. The ratio of profit distribution between the bank and the depositor shall be agreed by the time of account opening subject to the condition of the *Sharia*, which is different from the ratio of capital; but losses have to be shared strictly in the ratio of capital. Islamic banking is said to be unique by its non-usury service products such as the *Wadiah*, *Murabahah* and *Mudarabah*. Islamic banking in Malaysia has a great potential for growth as Malaysia is an Islamic country and has a large Muslim population.

Keywords: bank deposit, depositor, interest rate, Islamic Banking System, return on deposit, Wadiah

Pengenalan

Pada empat kurun yang lepas, perbankan Islam telah berkembang pesat dari segi saiznya dan bilangan peserta. Kini, perbankan Islam telah dipraktikkan di lebih daripada 50 buah negara di seluruh dunia (B.S. Chong & M-H. Liu, 2008). Di Iran, Pakistan dan Sudan, hanya perbankan Islam sahaja dibenarkan. Di negara lain, seperti Bangladesh, Egypt, Indonesia, Jordan dan Malaysia, perbankan Islam adalah di bawah naungan perbankan konvensional. Walau bagaimanapun, perbankan Islam tidak hanya wujud di negara Islam sahaja. Pada Ogos 2004, Bank Islam Britain menjadi bank pertama diberi lesen oleh negara bukan Islam untuk menyertai perbankan Islam. Perbankan Islam di Malaysia merupakan perbankan Islam terbesar dari segi modal dan pasaran insurans di dunia. Selain itu, ia juga merupakan negara contoh perbankan Islam terbaik secara amnya (Bank Dunia, 2006).

Sistem perbankan di Malaysia terdiri daripada bank perdagangan, bank saudagar, syarikat kewangan serta syarikat diskaun manakala institusi kewangan bukan bank pula meliputi kumpulan wang simpanan, institusi tabungan, pencen dan insurans, pasaran saham, unit amanah, institusi pembiayaan pembangunan dan institusi kewangan lain. Sebagaimana yang diketahui, perbankan Islam berbeza dengan perbankan konvensional disebabkan amalan riba'. Riba' adalah haram dalam agama Islam di mana bank tidak dibenarkan menawarkan kadar tetap bagi pulangan atas deposit dan mengenakan kadar faedah ke atas pinjaman. Perwatakan perbankan Islam yang unik ialah paradigma perkongsian untung-rugi (PLS) yang berdasarkan konsep kontrak Islam iaitu mudarabah (perkongsian untung) dan musyarakah (usaha sama). Di bawah paradigma PLS, aset dan liabiliti perbankan Islam digabungkan di mana peminjam berkongsi keuntungan dan kerugian dengan bank.

Pada tahun 1999, aset SPI merupakan 1.46% daripada aset sistem perbankan dan pada tahun 2007, aset SPI telah mencecah 4.95% daripada aset sistem perbankan di Malaysia (Laporan tahunan BNM, 2007). Seperti perbankan konvensional, perbankan Islam bergantung kepada deposit pelanggan sebagai sumber kewangan yang utama. Di Malaysia, deposit permintaan bersumber daripada empat pihak utama iaitu individu, kerajaan, badan perniagaan dan institusi kewangan. Individu akan menyimpan lebihan wang untuk tujuan urus niaga, 'awasan' dan juga mendapatkan pulangan pelaburan. Deposit permintaan yang meningkat membolehkan pihak bank mempunyai sumber dana yang banyak untuk membuat pelaburan dan seterusnya menyumbang kepada pendapatan negara. Data deposit permintaan perbankan Islam menunjukkan angka yang kian meningkat saban hari. Namun begitu, masih tiada kajian dilakukan tentang faktor-faktor penentu deposit permintaan perbankan Islam di Malaysia. Oleh itu, kajian ini bertujuan mengisi kelengkapan tersebut. Hasil kajian ini diharap dapat membantu para penggubal dasar dan institusi perbankan Islam merangka strategi yang berkesan dalam menggalakkan para pelabur memiliki deposit permintaan, seterusnya meningkatkan pertumbuhan ekonomi negara.

Kajian lepas

Pada pertengahan abad ke-20, Gurley, Shaw, Patrick, Hicks dan Smith telah menjalankan kajian mengenai hubungan perkembangan sektor kewangan dengan pertumbuhan ekonomi (Richard & Low, 2001). Semenjak Goldsmith (1969), Mckinnon (1973) dan Shaw (1973) menemui teori perkembangan kewangan, telah diakui wujudnya pengaruh antara perkembangan kewangan dan pertumbuhan ekonomi. Dalam model pertumbuhan neoklasik, (Solow, 1956) menyatakan kadar tabungan yang tinggi membawa kepada kestabilan tingkat pendapatan per kapita yang lebih tinggi. Ahli teori pertumbuhan seperti Harrod, 1939; Domar, 1946; Romer, 1986; Lucas, 1988 mengandaikan bahawa semua tabungan akan dilaburkan dan disalurkan kepada pertumbuhan negara.

Dari segi perbandingan perbankan Islam dan konvensional, Chong dan Liu (2008) menyatakan bahawa perbankan Islam dan perbankan konvensional tidak banyak berbeza. Kajiannya menunjukkan bahawa perbankan Islam di Malaysia hanya berasaskan sebahagian kecil daripada paradigma perkongsian untung-rugi (PLS) dan deposit perbankan Islam adalah dipengaruhi oleh

kadar faedah. Secara praktikalnya, mereka mendapati kadar pelaburan deposit perbankan Islam kebanyakannya lebih rendah dan kurang meruap berbanding deposit perbankan konvensional.

Zulkefly, Aminudin dan Mohd Azlan (2004) mengkaji pengaruh struktur kadar pulangan deposit terhadap deposit permintaan di Sistem Perbankan Islam (SPI) yang terdiri daripada bank perdagangan, syarikat kewangan dan bank saudagar. Kajian mereka melibatkan pembolehubah seperti permintaan deposit pelaburan, deposit simpanan, kadar bunga sekuriti dan aset benar yang lain, pendapatan negara, kadar pulangan deposit pelaburan, kadar pulangan deposit simpanan serta pembolehubah kekayaan. Keputusannya, kadar pulangan deposit pelaburan mempengaruhi pertumbuhan permintaan deposit pelaburan secara signifikan dalam jangka panjang.

Rahmahtina dan Salina (2007) pula mengkaji faktor penentu deposit di perbankan Islam di Indonesia untuk tempoh Mac 2000 hingga Ogos 2007. Keputusan kajian mereka menunjukkan kadar deposit perbankan Islam mempunyai hubungan negatif dengan kadar faedah deposit perbankan konvensional. Ini bermaksud penurunan kadar faedah deposit perbankan konvensional akan menggalakkan pertumbuhan deposit permintaan perbankan Islam. Selain daripada itu, hasil kajian mereka juga menunjukkan bahawa kadar pulangan deposit perbankan Islam ialah faktor penting bagi penentu pertumbuhan deposit permintaan perbankan Islam bagi jangka panjang di samping bilangan cawangan perbankan Islam dan pendapatan negara.

Muzafar (1991) dalam kajiannya mendapati kelakuan orang ramai terhadap pegangan mata wang dan deposit semasa dipengaruhi oleh pendapatan, kadar pulangan wang, kadar inflasi dan kadar pulangan terhadap kewangan alternatif. Zulkefly (2004) melakukan kajian terhadap pengaruh struktur kadar pulangan deposit terhadap deposit permintaan perbankan Islam di Malaysia. Keputusan kajiannya menunjukkan peningkatan kadar pulangan deposit pelaburan dan kadar pulangan deposit simpanan mempengaruhi pertumbuhan deposit pelaburan dan deposit simpanan dalam jangka masa panjang secara signifikan.

Data dan metodologi

Kajian ini menggunakan data bulanan daripada Laporan Bulanan Bank Negara Malaysia, bermula dari Januari 2000 hingga Disember 2009. Sebelum kaedah kointegrasi dilaksanakan, ujian punca unit (*stationarity*) dilakukan untuk menguji kepegungan data. Ujian punca unit adalah berdasarkan Augmented Dickey Fuller (ADF) dan Philips Perron (PP); manakala ujian kointegrasi dilakukan berdasarkan prosedur Johansen. Kemudian ujian Model Vektor Pembetulan Ralat (VECM) dilakukan untuk melihat perubahan dalam pembolehubah bersandar yang disebabkan oleh pembolehubah bebas. Dalam kajian ini, terdapat empat hipotesis nol yang diuji: (i) Tidak wujud hubungan yang signifikan antara deposit permintaan perbankan Islam dengan kadar pulangan deposit perbankan Islam, (ii) Tidak wujud hubungan yang signifikan antara deposit permintaan perbankan Islam dengan kadar inflasi, (iii) Tidak wujud hubungan yang signifikan antara kadar faedah tabungan perbankan konvensional dengan deposit permintaan perbankan Islam dan (iv) Tidak wujud hubungan yang signifikan antara deposit permintaan perbankan Islam dengan indeks pengeluaran perindustrian (IPP).

Fungsi penentuan deposit permintaan bagi perbankan Islam adalah seperti berikut:

$$D_t = f(R_t, INFLASI_t, IPP_t, IBP_t) \quad (1)$$

Yang mana,

D_t = Permintaan deposit (deposit pelaburan dan deposit tabungan) bagi tahun t (RM)

R_t = kadar pulangan deposit pelaburan dan deposit tabungan (SPI) bagi tahun t (%)

$INFLASI_t$ = kadar inflasi bagi tahun t (%) pada tahun asas 2000 = 100

IPP_t = Indeks Pengeluaran Perindustrian bagi tahun t pada tahun asas 2000 = 100

IBP_t = Kadar faedah tabungan perbankan konvensional bagi tahun t

Memandangkan kajian ini dijalankan menggunakan data bulanan, data Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK) hanya boleh diperolehi dalam sukuan dan tahunan. Oleh itu, indeks pengeluaran perindustrian (2000=100) digunakan sebagai pengganti kepada output negara, suatu

penentu major makroekonomi yang mempengaruhi pertumbuhan perbankan Islam. Indeks pengeluaran perindustrian biasanya digunakan sebagai pengukur aktiviti ekonomi atau pendapatan negara disebabkan kegagalan untuk mendapatkan data KDNK dalam bentuk bulanan (Rohmah, 2006; Kassim et al, 2009).

Hasil kajian

Dalam ujian punca unit ADF dan PP, hipotesis nol akan ditolak jika nilai statistik (*tau*) lebih kecil daripada nilai kritikal MacKinnon agar masalah punca unit tidak wujud dan data siri masa tersebut adalah pegun. Keputusan ADF dan PP bagi kajian tabungan dapat ditunjukkan melalui Jadual 1.

Jadual 1. Ujian punca unit pemboleh ubah deposit

Pembolehubah	ADF		Philips-Perron	
	Tanpa Tren	Tren	Tanpa Tren	Tren
		<i>Paras</i>		
DP	1.8019	-0.5250	1.9208	-2.3284
DT	1.6918	-1.5254	7.1454	-1.3976
IBP	-0.5096	-1.7904	-0.4432	-1.7170
INFLASI	-7.8438	-7.8791	-7.8438	-7.9041
IPP	-1.8909	-4.5589	-2.9661	-7.6378
RP	-1.1659	-4.3820	-1.2223	-7.0505
RT	-3.2954	-3.3170	-2.9150	-2.9762
		<i>Pembezaan pertama</i>		
Δ DP	-11.1306*	-11.5016*	-18.034*	-22.9619*
Δ DT	-1.5108	-2.6437*	-13.9584*	-31.2202*
Δ IBP	-7.6218*	-7.5887*	-7.7431*	-7.7115*
Δ INFLASI	-7.9817	-7.9440*	-27.6945*	-27.4310*
Δ IPP	-12.1526*	-12.1208*	-30.8164*	-32.2398*
Δ RP	-17.6263*	-17.5581*	-32.6401*	-33.8689*
Δ RT	-13.6712*	-8.8562*	-15.2757*	-15.2017*
		<i>Pembezaan kedua</i>		
Δ^2 DP	-9.3886*	-9.3651*	-123.5627*	-140.9233*
Δ^2 DT	-8.3934*	-8.3040*	-59.3363*	-58.4346*
Δ^2 IBP	-16.9574*	-16.9574*	-74.3012*	-77.5679*
Δ^2 INFLASI	-8.5604*	-8.5192*	-33.4162*	-33.2568*
Δ^2 IPP	-8.5713*	-8.5303*	-78.2099*	-77.8457*
Δ^2 RP	-9.2292*	-9.1927*	-142.6758*	-142.7484*
Δ^2 RT	-10.1241*	-10.0788*	-128.1827*	-133.8884*

Nota: Simbol * mewakili pembolehubah signifikan pada 1% dan 5%
 Simbol Δ mewakili operasi pembezaan pertama
 Simbol Δ^2 mewakili operasi pembezaan kedua

Berdasarkan Jadual 1, didapati nilai statistik ADF pada peringkat paras dengan tren adalah lebih besar daripada nilai kritikal untuk semua pembolehubah yang diuji pada aras keertian 1 peratus dan 5 peratus. Nilai statistik ADF pada peringkat paras dengan tanpa tren adalah lebih besar daripada nilai kritikal. Ini menunjukkan hipotesis nol di mana nilai statistik (*tau*) adalah lebih kecil daripada nilai kritikal MacKinnon gagal ditolak. Ujian ADF dijalankan sehingga peringkat pembezaan kedua sehingga mencapai kepegunan data. Bagi ujian Philips Perron pula, semua data mencapai kepegunan pada peringkat pembezaan pertama.

Bagi memastikan ujian kointegrasi *Johansen* layak dijalankan, *residual* bagi persamaan regresi permintaan deposit dengan pembolehubah yang lain dalam kajian ini mesti pegun dan berintegrasi pada peringkat paras I(0). Persamaan permintaan deposit dengan pembolehubah yang lain dapat dijelaskan oleh persamaan seperti berikut :

$$InD_t = In\beta_0 + In\beta_1R_t + In\beta_2INFLASI_t + In\beta_3IPP_t + In\beta_4IBP_t + \mu \quad (2)$$

di mana:

D_t = Deposit permintaan (deposit pelaburan dan deposit tabungan) perbankan Islam bagi tahun t .

R_t = kadar pulangan deposit permintaan perbankan Islam bagi tahun t

$INFLASI_t$ = kadar inflasi bagi tahun t , pada tahun asas 2000 = 100

IPP_t = Indeks Pengeluaran Perindustrian bagi tahun t , pada tahun asas 2000 = 100

IBP_t = Kadar faedah tabungan perbankan konvensional bagi tahun t

β_i = parameter model.

Dengan menggunakan persamaan (2), ujian punca unit ADF bagi *residual* persamaan regresi dapat diuji untuk mengenal pasti kepegungan pada peringkat paras dan kelayakan ujian kointegrasi *Johansen* diteruskan. Berdasarkan Jadual 2, implikasi keputusan menunjukkan nilai statistik ADF adalah lebih kecil daripada nilai kritikal. Ini bermakna residual persamaan regresi (2) adalah pegun dan berintegrasi pada peringkat paras, iaitu I(0). Dengan itu, ujian kointegrasi *Johansen* dapat diteruskan untuk mengenal pasti hubungan antara semua pembolehubah tersebut.

Jadual 2. Ujian Kepegungan bagi Residual Persamaan Regresi

	ADF	t-Statistik
Nilai Statistik		-9.8052
Aras Keertian	1 peratus	-3.4881
	5 peratus	-2.8867
	10 peratus	-2.5802

Jadual 3 menunjukkan keputusan ujian statistik *Trace* dan ujian statistik *Maximum Eigenvalue*. Pada hipotesis nol ($p=0$), nilai statistik *Trace* 120.3189 adalah lebih tinggi daripada nilai kritikal 95.7537 pada tahap signifikan lima peratus. Keputusan ujian statistik *Trace* menunjukkan wujudnya hubungan jangka panjang pada nilai kritikal lima peratus. Keputusan ujian *Maximum Eigenvalue* pula menunjukkan wujudnya satu hubungan jangka panjang pada nilai kritikal lima peratus. Ini kerana pada hipotesis nol ($p=0$), nilai statistik *Max-Eigenvalue* 49.7816 adalah lebih tinggi daripada nilai kritikal lima peratus iaitu 40.0776.

Jadual 3. Ujian Kointegrasi Johansen

H_0	H_A	<i>Eigenvalue</i>	<i>Trace</i>	95 peratus	λ_{maks}	95 peratus
$p = 0$	$p = 1$	0.3514	120.3189**	95.7537	49.7816**	40.0776
$p \leq 1$	$p = 2$	0.2716	70.5373	69.8189	36.4454	33.8769
$p \leq 2$	$p = 3$	0.1604	34.0919	47.8561	20.1071	27.5843
$p \leq 3$	$p = 4$	0.7740	13.9848	29.7971	9.2640	21.1316
$p \leq 4$	$p = 5$	0.0316	4.7208	15.4947	3.6890	14.2646
$p \leq 5$	$p = 6$	0.0089	1.0381	3.8415	1.0318	3.8415

Nota: Simbol ** mewakili statistik yang signifikan pada tingkat 5 peratus.

Simbol λ_{maks} mewakili nilai MacKinnon

Berdasarkan keputusan kointegrasi *Johansen* seperti dalam Jadual 3, satu model kointegrasi dapat dibentuk bagi menunjukkan hubungan jangka panjang antara deposit dengan pembolehubah lain dalam Jadual 4. Berdasarkan Jadual 4, persamaan jangka panjang antara pembolehubah-pembolehubah boleh dirumuskan dalam persamaan (3). Secara keseluruhan, kadar inflasi (INFLASI), kadar pulangan deposit tabungan (R) dan kadar pulangan deposit pelaburan (RP) akan menyebabkan peningkatan dalam deposit permintaan. Dengan itu, inflasi (INFLASI), kadar pulangan deposit tabungan (R) dan kadar pulangan deposit pelaburan (RP) berhubung secara positif dengan deposit permintaan. Kadar faedah tabungan bank perdagangan berdasarkan skim

perbankan konvensional (IBP) dan indeks perindustrian pengeluaran (IPP) pula berhubung secara negatif dengan deposit permintaan .

Jadual 4. Anggaran Vektor Kointegrasi dalam Penganggaran Johansen

Model/ pembolehubah	D	IBP	INFLASI	IPP	RP	R	Pemalar
Deposit SPI	1.0000	245751.0 [46146.1]	-188910.0 [18185.4]	264.4107 [530.587]	-245454.9 [38253.3]	-159400.2 [48039.4]	210637.8

Nota: Nilai dalam kurungan [] adalah t-statistik

$$\begin{aligned}
 \text{Deposit Permintaan} = & -210637.8 - 245751\text{IBP} + 188910\text{INFLASI} - 264.4107\text{IPP} \\
 & + 245454.9\text{RP} + 159400.2\text{RT} \quad (3)
 \end{aligned}$$

Keputusan ujian VECM diperolehi seperti dalam Jadual 5. Dalam ujian VECM ini, perubahan dalam pembolehubah bersandar yang disebabkan oleh pembolehubah bebas dilihat sebagai hubungan jangka pendek. Secara spesifiknya, pembolehubah ECT diperhatikan bagi pelarasan dinamik jangka pendek untuk mengekalkan hubungan jangka panjang.

Jadual 5. Ujian VECM

Pembolehubah	Ralat Pembedulan	
	ECT _{t-1}	
D(DEPO)	-0.0177	[-0.1056]
D(IBP)	-0.000000316	[-3.8203]
D(INFLASI)	-0.00000599	[6.1789]
D(IPP)	-0.0000779	[-2.5968]
D(RP)	0.000000141	[2.4502]
D(R)	0.000000053	[-1.4017]

Nota: Nilai dalam kurungan [] adalah t-statistik

Secara keseluruhan, sebarang ketidakseimbangan yang dihasilkan oleh perubahan IBP, INFLASI, IPP, RP dan RT dapat diselaraskan, lalu keseimbangan jangka panjang tercapai. Keputusan juga mendapati wujud hubungan jangka pendek signifikan antara pembolehubah IBP, INFLASI, IPP, RP dan RT dengan deposit permintaan. Berdasarkan Jadual 5, peningkatan 1 unit sisihan piawai daripada hubungan jangka panjang akan menyebabkan penurunan deposit permintaan sebanyak 0.0177 mata. Dengan itu, persamaan hubungan kelima-lima pembolehubah dalam jangka panjang berupaya dikembalikan.

Dalam jangka pendek, peningkatan 1 unit sisihan piawai IBP akan mengurangkan deposit permintaan sebanyak 0.000000316 unit. Selain itu, peningkatan 1 unit sisihan piawai INFLASI akan mengurangkan nilai deposit permintaan sebanyak 0.00000599 unit. Peningkatan 1 unit sisihan piawai IPP turut menurunkan nilai deposit permintaan sebanyak 0.0000779 unit. Peningkatan 1 unit sisihan piawai RP akan meningkatkan nilai deposit permintaan sebanyak 0.000000141 unit; manakala peningkatan 1 unit sisihan piawai R akan meningkatkan nilai deposit permintaan sebanyak 0.000000053 unit.

Kesimpulan

Kajian ini mengenal pasti faktor-faktor yang mempengaruhi deposit permintaan di perbankan Islam. Hasil kajian telah menunjukkan bahawa wujud hubungan antara kadar pulangan deposit perbankan Islam, kadar faedah tabungan bank konvensional, kadar inflasi, output negara dan deposit permintaan perbankan Islam. Kadar faedah tabungan bank konvensional dan indeks pengeluaran perindustrian berhubung secara negatif dengan deposit manakala kadar inflasi dan kadar pulangan deposit berhubung secara positif dengan deposit permintaan perbankan Islam dalam jangka panjang. Tidak dinafikan bahawa kadar faedah tabungan bank konvensional

mempengaruhi deposit permintaan perbankan Islam walaupun sistem perbankan Islam mengharamkan 'riba'. Ini mungkin disebabkan penanda aras bagi kadar pulangan perbankan Islam masih berlandaskan kepada kadar pulangan semalaman antara bank. Namun begitu, deposit permintaan perbankan Islam masih juga didorong oleh faktor keuntungan, iaitu kadar pulangan deposit permintaan perbankan Islam. Potensi perbankan Islam untuk terus berkembang adalah luas disebabkan amalan perbankan yang berlandaskan hukum *Syari'ah* sesuai dengan pelanggan yang beragama Islam serta alternatif kepada pelanggan yang bukan Islam. Masih terdapat banyak faktor yang mempengaruhi deposit permintaan yang belum dieksploitasi misalnya keperluan nisbah berkanun, produk yang ditawarkan oleh perbankan, pendapatan individu dan sebagainya.

Rujukan

- Abdul Ghafar Ismail (1988) Permintaan mata wang di edaran, simpanan semasa dan simpanan bermasa. *Jurnal Ekonomi Malaysia* **18**: 57-64
- Bank Negara Malaysia (2010) Laporan Bulanan Bank Negara Malaysia 1999-2010. Bank Negara Malaysia.
- Soon Chong B, M-H Liu (2008) Islamic banking: Interest-free or interest-based. *Journal of Finance* **17**: 125-144.
- Cheah Kooi Guan (1994) *Institusi-institusi kewangan di Malaysia*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.
- Gujarawati DN (1995) *Basic econometrics*. McGraw-Hill, Singapore.
- Morande FG (1998) Savings in Chile. *Journal of Development Economic* **57**: 201-228.
- Hammaid Y (1984) The Malaysia demand for money: Further evidence. *Journal Ekonomi Malaysia* **9**: 87-100.
- Haron, Norafifah (1998) The effects of conventional interest rates and rate of profit on funds deposited with Islamic Banking System in Malaysia. *International Journal of Islamic Financial Services* **1**(4)
- Payne JE (2005) Savings-investment dynamics in Mexico. *Journal of Policy Modelling* **27**: 525-534.
- Muhammad Ayub (2007) *Understanding Islamic finance*. John Wiley & Sons, Ltd.
- Agrawal P et al. (2008) Savings behaviour in South Asia. *Journal of Policy Modelling* **31**: 208-224.